

KÖZLEMÉNYEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Égész évre 10 ft, félévre 5 ft, negyedévre 2 ft 50 kr.

Magjelenik minden szerdáj és szombat.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelék).
Üllői-út 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEJ.

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgató választmánya 1896. évi nov. 12-én kedden d. u. 4 órakor a „Köztelken” tartandó ülésére.

Földgyűlés:

1. A mult ülés jegyzőkönyvének bemutatása.
2. Jegyzőkönyv hitelesítésére 2 tag kiküldése.
3. Új tagok felvétele.
4. Tiszteletbeli tagok kijelölése megválasztás végett.
5. Földmívelésközi alapítványok kiosztása.

6. Földmívelésügyi miniszter tudatja, hogy 6 Felsője a IV. országos gazdaságkongresszus hódolatát legkevésbésembe tudomásul vette.

7. Az egyesületi tisztikar nyugdíjszabályzatának megvitatása.

8. Az OMGE. alapszabályainak megváltoztatása és a szövetséges gazdasági egyesületek alapszabályaihoz való viszonyítására kiküldött bizottság beterjesztett munkálatainak megvitatása.

Gr. Desseuffy Aurél, s. l. elnök,

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület rendes közgyűlésére,

mely 1896. évi november hó 22-én d. e. 10 órakor fog az egyesület Köztelék épületében megtartatni.

Tárgyak:

1. Elnöki ünnepélyes megnyitók.
2. Közgazd. jegyzőkönyvének hitelesítésére 2 tag kiküldése.
3. Igazgató-választmányi jelentése az egyesület 1895—1896. évi működéséről.

4. Az évközben belépett tagok felvétele.
5. Az évközben meghalt tagok bejelentése.
6. Tiszteletbeli tagok választása.
7. A számvizsgáló-bizottság és az igazgató-választmányi jelentése a mult évi számadásáról, az egyesület vagyoni állapotáról és kezeléséről.
8. Az 1897. évi költségvetés és ennek keretében a tiszviselői fizetések megállapítása.
9. 15 kisorolt választmányi tag helyetti újak választása az alapszabályok 28. §. alapján.

10. A IV. országos gazdaságkongresszusról jelentés és intézkedés határozatainak végrehajtásáról.

11. Az egyesületi tisztikar nyugdíjszabályzatának megerősítése.

12. Ismétleges indítványok, melyek tagok által az alapszabályok 14. §. k) pontja szerint benyújtattak.

Budapest, 1896. évi október hó 23.

A 14. §. k) pontja így szól: „A tagoknak a közgyűlés előtti igazgató-választmányi utján tett beadványai és indítványai.”

Gr. Desseuffy Aurél s. l.,
+nökö.

1896. október havában befizetett alapító kamatok és évdíjak nyilvános nyugtázása.

I. Alapító kamatokkal fizettek 1896-ra: Bács-Bodrogmegyeri gazdasági egyesület, Gaál Dénes, Kund Pál Lajos 10—10 forint.

II. Évdíjat 1896-ra: Fischer Antal, Kodlík Károly, Naszay Géza 10—10 forint.

III. Évdíjat 1896-ra: Abraham Hugó, Brezovay István, Buday Zoltán, Blauer Soma, gróf Benyovszky Sándor, Debrézenci Endre, Deiminger Imre, Ehrenfeld Antal, Ekeröthy Flópp, báró Edelheim-Gyula Lipót, Francics Mihály, Fodor Albert, Gruner Lajos, Gayer Pál, Herceg Már, Holczner József, Heller Oszkár, Jahnovszky József, Kodlík Károly, Kolner Alfréd, Navrátyi Oszkár, Nászay Géza, Nagy Antal (Acselánka), H. Nagel Vilmos, Orosz Miklós, Ottlik Géza, de Pick Gyula, Rapcsák Gyula, Saffay János, Stauber Albert, özv. Schultzeis Gaborné, Tóth Bertalan, Zeyk József 10—10 forint és Ferencz Győző, Illavathy Gyula, Mesterházy Ernő, Sommer Miksa, Tomka Sándor 5—5 forint.

IV. Évdíjat 1897-re: Gajdó Számly 10 forint.

Husarak és hizlások.

Mindenfelől hangzik a panasz, hogy a mai árak mellett a szarvasmarhahizlások nem fizeti ki magát a bizony elég egy pillantást vetni az állattársai tudósításokra, hogy meggyőződünk a panaszok alapos voltáról. Természetesen mint mindenütt, egy é téren is vannak kivételek, melyeket a kedvező helyi viszonyok, a szakmabeli kiváló ügyesség, a kivételes kedvező konjunktúra kihasználása, mindenek felett pedig a hizlászárak alkalmas állatok beszerzéséhez rendelkezésre álló anyagi eszközök teremtenek meg, de eltekintve e sórányos esetektől, nagyban s egészben bátran állítható, hogy a hangoztatott panaszok alaposak.

A kedvezőtlen gabonakereskedési viszonyok egyrészt, másrészt a trágyaszállítás szükségessége arra készítette a gazdákat, hogy az állattenyésztés s hizlászár nagyobb-mérvű felkardalása által fokozottan megcsappant bevételeiket, a mi a tenyészmárha nevelésén némileg sikerült is, a mennyiben ez utóbbi tenyésztési ág ma még a körülményekhez képest rentabilis; ellenben a hizlászár árban néhány év óta tapasztalható nagyfokú esés állattenyésztésünk ezen ágának jövedelmezőségét jóformán illúzióssá tette s ma már a hizlászár a legtöbb gazda szükségessé rossznak tartja, a melynél a mérleg lezárása kivételre esetektől eltekintve kedvezőtlen, a mi 28—32 ftos árak mellett hizlászár sara som szorul. Pedig hát a hus drága s a fogyasztók számára nem ok nélkül panaszodik a 70 kros átlagos husárak miatt.

Vajon e két ár közti különbség hova tinik, kik idézik ezt elő?

Erre a kérdésre a legalaposabban adja meg a választ a „Poster Lloyd”, a mely eddig nézetünknek ritkán volt támogatója. Nevezett lap társaságunk egyik legutóbbi számában a husárkísérlet foglalkozva, a következő figyelemreméltó kijelentést teszi: „A fővárosi fogyasztóköntség a miatt zúgolódik, hogy exorbitáns árakon másodrendű husz kap, a gazdaságközönség pedig az alacsony marháárak miatt panaszodik, a melyek a magas husz

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETE Budapest, V., Alkotmány-utca 31. szám.

A szövetelek célja: I. Olcsó követtetés gazdas. felszerelési és fogyasztási cikkek beszerzésénél. II. Mezői gazdasági termékek legelőnyösebb értékesítése. III. Hitelezési tagok részére.

Tűz és jég elleni biztosítások

Követtetés.

Sürgőseim:

Mezőgazdák, Budapest.

Hivatalos órá 1/2—1/4 és 2—5-g.

Árfraktár címre:

M. Á. V. ny. pályaudvar XX. sz. raktár.

Bismányi osztály.

Hadseregellátás.
Gabonafeldolgozás.
Értékesítési ügyek vétele.
Födérzeti üzleti kötelek.

Árú-osztály.

Összes gazdasági cikkek a legkülönbözőbb minőségben.
Műtrágyák.

Értékesítési anyagok.

Gazdasági vasanyagok.

Gyapjú, bízott marha és sertés birodalmi értékesítés.

Vásárlás-osztály.

Mindenmennyű vetőmagvak megvétele és eladása. Eredeti külföldi magvak. Hercegvárosi borsóállítás.

Gazdasági gép-osztály.

M. Á. V. ny. állomány. gépjármű mezőgazdasági gépeknek szövetkezeti képviselőisége.

A „Bergerdorff Eisenwerk” gazdasági gépjármű kiadóirog képviselőisége.

Adrienne Platt & Co. new-yorki kasszák, marokkói és levekötő gépek kiadóirog képviselőisége.

V. Vermor-el-féle Éclair-permetező kiadóirog képviselőisége.

Osonka Bányi-féle petroleummotorok mezőgazdasági képviselőisége.

Mindenmennyű kipróbált solid kiváló gazdasági gép jutányos beszerzése.

Gazdasági géptelepek, miniköz, takarmányos és tejcső kávék beszerzése.

A szövetelek alapszabályait és havonként kétszer megjelenő „Üzleti Értesítő”-jét bárkinek ingyen és bérmentve megküldi.

árakhoz viszonyítva semmiféle árnyban sem állának; végtelül pedig koronán kimondja, hogy a követelt kereskedelem okozja a husárak indokolatlan emelkedésének.

Igazán örülünk, hogy a kereskedelem érdekelt szolgáló lapírtásnak is leplezetlen ösztönzést adhatott a baj igazán okára, a mely nem csak e téren, de a nyerstermények értékesítésén minden terezen ugyan, hogy régóta hangzatosított állításunk helyességét végre maga is beismerte.

Bizony igaz, hogy a követelt kereskedelem okozta annak, hogy a fogasztó köztönség nagyon drágán fizeti meg a húst — a legfontosabb fogasztási cikkhez, a melytől a magyar ember nem tud megtagadni a jószágért, hogy a hízalásra fordított költsége megtérüljenek. Példával is bizonyítja a fentebbi állításának igazságát, s kimutatja, hogy a főváros által kidönt hivatalos kimutatások szerinti 70 kros átlagos husárak mellett, minden egy darab vádgy marhán — melynek először a ma átlagos egyötöd, 37 frot fizetnek — az összes vágatási, fogasztási, jövedelmi adó s minden más költség levonásával a követelt 32 frot nyerne. Ha már most megmondjuk, hogy a gada 500—600 kg-os vágomarháért összesen csak 140, illetve 168 frot mar, mely összegből még a szállítási s egyéb költségeket is fedeznie kell, akkor bizony ez a 32 frot tiszta különbözeti, vagy mondjuk nyereséget őrlának kell nevezünk s igazságosan alapozhatjuk ily husárak mellett a gada-nak 42—43 frot kellene az elősúly métermászáért kapnia.

Mi természetesen, hogy a fentebb említett lap tételezéseire a mézárások organuma is tárgyalja e kérdést s kimutatja, hogy alapul véve egy 500 kg. elősúly vágomarhát, melynek vételára elősúlyban a) 32 frot, a mézárások 45% husarit s 70 kros husárakat számítva is, alig nyernek valamit, sőt e lap szerint a dolog úgy áll, hogy a mézárások akarányosor nem találják meg az elősúlyra való átlagos számadást. Ezen fölül a mézárások organuma váltig azt állítja, hogy 70 kros átlagos husárak nincsenek, s az átágár legfeljebb 60 krra tehető, a miből már most nem nehéz megérteni, hogy ily körülmények között a mézárások minden egyes darab vágóállatát jó egynehány frot fizetnek.

Bizonyára érdekes a fentebb említett, mely vitaközé félnek van voltaképén igazra, mert hiszen ez a kérdés közérőli ertig egy a termelőket, mint a fogasztókat.

Rözeinkről annak tudatára, hogy a mézárások organuma tudatlansággal s rossz-hiszeműséggel vádolja a P. L. ciklikörjait, mégis az 6 számításának végeredményét kell a vesztők tartanunk s mi ugyancsak eredményt mutathatjuk ki azon számítások s százelélevonások alapján, a melyeket az említett organum egyedül elfogadhatónak s helyesnek jelez. Megjegyezzük azonban, hogy először 32 frot árakat csak kivételesen fizetnek a budapesti marhavásáron, ezt az összeget tehát a számítás alapjául elfogadni nem lehet s hogy másodszor, ha átlagokról szólnunk, nem lehet az argumentálási, a mint azt a mézárások organuma teszi, hogy egyes husmínősegeket csak 40 frot fizetnek, mert ennek ellenében viszont más minőségeket 90, 1 frot 20 krr, sőt 2 frot is fizetnek gkéknt s ezen árak összege adja az átlagot, melytől a kimutatások 70 krosban tűntetnek fel az 136 kros.

A számítás alapjául tehát a mai tényleges árakat, vagyis 70 kros hus és (500 kg elősúlyán) 29 kros ártalagokat véve fel, a következő eredményt kapjuk:

A gada előd egy 500 kg. elősúlyu marhát 25% engedménnyel, kap érte 490 g elősúly után a) 39 frot — 142 frot krr.

Ezzel szemben: 500 kg. elősúlyból 45%

hususly — 225 kg a) 70 krral számítva a bevétel 157 frot 50 krr; ezen összeghez hozzá adozal a nyelv, lép, máj, csontok, bőr, bél, pacaal stb-ből származó bevétel — 23 frot 40 krr, az összes bruto bevétel 180 frot 90 krr tesz ki.

Ezt az összeget terhelő kiadások: fogasztási adó 47 frot 80 krr, vágódíj 1 frot 05 krr, az istállóidőszak takarmányozása 1 frot 05 krr, a vágóidő előadó 8 krr — összesen 10 frot 70 krr, mely összeget levonva a 180 frot 90 krr bevételből, marad 170 frot 30 krr.

Ez utóbbi összegből a vételár leszámlázása 170 frot 20 — 142 frot 10 krr, tiszta nyereségképpen marad — 28 frot 10 krr, vagyis minden métermásza után (2810 : 225) — 12 frot 05 krr.

A P. L. 32 frot tiszta nyereséget mutat ki, a mi annan ered, hogy 25% fros vételárát számított, míg mi 29 fros ártat, mely alapon az általa kimutatott eredményt áll elő. Készségesen beismerjük, hogy ezen összegből fedezendő még az üzletbérlet, a segéd és egyéb üzemi kiadások, melyek nagyságát nem áll módunkban preciziorálni, de valószínűnek kell tartanunk, hogy azok nem tehetnek ki nagy összeget az egy alatt levágot állatokról eloszva. De még ha 8 frot tenne is ki ez az összeg, — ami teljesen ki van zárva — még akkor is ily összeg marad tiszta nyereségképpen, amely nagyobb a megengedhetőnél.

A fenti számítás ellen különben azt a kifogást lehetne emelni, hogy a Budapesti közvagydonhivatal átlagosan csak 320—350 kg elősúlyú állatokat vágának s e szerint ily súlyú állatok vendöki a számítás alapjául. Ez esetben — gyengébb minőség lévén — a beszerzési ár mondjuk átlagban 28 frot, a számítás eredménye a következő:

350 kg elősúly, 2% engedmény a) 28 frot — 96 frot 04 krr.

350 kg elősúlyból 45% hus — 157½ kg a) 70 krr 110 frot 25; hozzáadva a bőr, csontok, nyelv, máj, bél, pacaal stb-ből származó jövedelmét, mondjuk legkevesebb 22 frot — 130 frot 25 krr. Levonva ebből fogasztási adót, vágódíjat stb. 10 frot, marad 120 frot 25 krr, vagyis a tiszta nyereség ki-tesz 120 frot 25 krr — 96 frot 04 krr — 24 frot 21 krr.

A 350 kg-os marha vágásából származó tiszta nyereség, 24 frot 12 krr, tehát körülbelül 4 frottal csekélyebb az 500 kg. súlyú állat után kimutatott eredménynél, a mi azonban csak látszólagosan kisebb haszon, mert ha tekintetbe vesszük, hogy a 350 kg. vágomarhák csaknem felével nélkül ször ökrök, a melyeknek átlagos átlagban 28 frot, hanem csak 26—27 frot közötti variál s ha számításba vesszük, hogy ezen ökrök kinyehet csoportokat, tehát belőlük a husnyeredéket nagyobb, akkor nem szorul bizonyításra, hogy a tiszta nyeredék ily marha vágásánál sem kisebb az 500 kg. súlyu marhából származó tiszta nyereségénél, sőt árnyalag sokkalta nagyobb.

Ezt az állítást eme bebizonyítja. A 350 kg-os vágomarha után származó tiszta haszon: 24 frot 12 krr osszunk el a husnyeredékké 157½ kg-al; az eredmény 15 frot 37 krr tiszta nyereséget tüntet fel minden 1 mmásza hus után, vagyis mmászánt 3 frot 32 krrajezárral nagyobb haszon, az 500 kg-os marha vágásából származó tiszta haszonnál, melyből a mmászánt haszon 12 frot 05 krr. Ebben az esetben pedig 28 fros vételár van alapul véve; 26—27 kros vételárnál az eredmény természetesen még sokkal kedvezőbb.

Ezeka a számok magyarázzák meg a mézárások előszeretettel a szerb marhát iránt, melyet sokkal szivesebben vesznek minden más marhával s ezért vesztélyeztetik a szerb marhabehozatal a mi állattenyésztésünknek.

Most már kérjük, ki teszi zsebre ezt a nagy hasznot? Nézzünk szerint nem a

mézárások, hanem a követelt. Távol legyen tőlünk, hogy a mézárások zömét az adal valójuk, hogy ök szökietik fel az árakat, s ök dolgoznak ily exorbitáns perzen-tekre, mert hiszen ismerjük helyzetüket s tudjuk, hogy ö a helyetük sem a legrosszabb, s hogy ily a rendszerben, hogy a hus a fogasztó kezéhez jut, annyi kénny megkeresül, ily sokan husnak boléle hasznolt, hogy szinte nem csodálható, ha a tenyésztő jóformán a nyersanyag árát sem kapja meg eladott állatjában — a hízalás költségeit nem említvé, — a fogasztó pedig fulmagas árú kenyélteljesítőt a husért. Végülül, csak közkeletből, a vágómarha vételétől a hus eladásáig végbemenő folyamat. A gadaától többnyire a kupezes veszi meg a jószágot s az hozzá fel a vásárra; mi természetesebb, hogy valaminesek 6 neki is nyerni kell az állatokon. Ettől aztán a mézárások veszik, de valójon kinek a pénzén? Egy konzorziumon, mely neki a pénzt, helyesebben a vágóállat állatát hitbe adja, mar, t. i. az oly mézárásoknak a kiknek hitelt van. A budapesti állatpiacon, mint ismeretes, hetenkint csak egyszer léven válik, az alkalommal kénytelen a mézárások egész heti hus-, illetve vágómarhaszükségletét beszerezni, a melyet természetesen sok pénz szükséges, ezzel pedig mézárásoknak nem rendelkeznek; a hitelképes mézárásoknak az említett konzorzium hittelez, késégen kívül ily kamatra, a melyet persze a fogasztó kénytelen megfizetni; ez a kamat már tetemesen megterheli a fenti számításokban kimutatott darabszámszerinti — mondjuk — 30 frintyi tiszta hasznot.

Most már sor kerül azon mézárásokra, a kik nem hitelképesek s pénzük sincs, hogy egy heti vágómarhaszükségletüket beszerezzék; az ily mézárások pedig igen sokan vannak, mert a budapesti mintegy 500 mézárások közül alig 300 van azon kedvező helyzetben, hogy a konzorzium jóvólából maga vágáshozon, a melyek a mézárások nagy zöme arra van utalva, hogy a kész hus napról-napra a hitelképes mézárásoktól megvegye, a kik a szegényebb sorsu mézárásoknak adják el készpénz fizetés mellett az állatuk szükségelt husmennyiségét az gros.

Ezek szerint tehát a többször említett hitelképes mézárások egy bizonyos perzent tiszta nyereső a kisebb mézárásoknak eladott husmennyiségén, ezek viszont szintén nyereségre dolgozván, ezt követelőtel a fogasztóknak veszik meg. A tiszta haszon tehát osztózkodnak: a kupezs, a hitelt nyújtó konzorzium, a vágatási eszközök mézárások, s az ezekről bevásárló detail elárusítók; ily helyes alapokon szervezett husnyereség-orszoroszlásért a konzorzium rakja zsebre a termelő s fogasztó károsodása árán.

A mondatokból kitűnik, hogy tényleg a követésit drágítja meg a hus; ezen a bajon kell is, lehet is segíteni. Segíteni pedig lehet olyképpen, hogy a követésit a minimumra csökkentük, a mi csak egy helyes alapokon szervezett husnyereséggel vértethetők, a mely lehetővé tegye alos hitel nyújtásával valamennyi mézárásoknak a szükséges vágó marha beszerzését. Ezt sürgeti az OMGE, már évek óta, mint a huskérés megoldásának egyik igen fontos kellékét; ez ügyben történtek is már lépések, de az egy elterelődött a helyes irányból, a nyújtandó hitel ügyét azelőtt fakultatív jellegű husnyereséjének a főváros nem régiben elejtette s a mindenkire kötelező választásért eszméjét pártolja. Az OMGE, megtette a lépéseket a kormánytól a kötelező husnyereséjének megvalósítása s hiszük, hogy a kormány az erredileg tervezett fakultatív jellegű intézmény szervezését fogja követelni, mert a kötelező jellegű

hospénztár a dolgok mai állásán semmit sem javítanak.

[illegible]

destovaa csaknem egészen ki-
szorítanak bennünket a szerb
saját piacainkról s a felhoza-
tal mindinkább nagyobb méveket
élt. Így pl. az október 27-én
előző napokhoz képest a felho-
zára feljuttatott 499 drb ma-
gyar és 2027 drb szerb ökor s a
felhajtási arány csaknem mind-
dig ehhez hasonló; bizonyítják
ezt az 1895-diki évi hivatalos
számok; nevezetesen a múlt
évi folyóiratunk 1895-ös szá-
mában a felhajtás összesen 66,783
drb ökor, a melyek közül 58,061
darab volt szerb eredetű; a
vásárlagatásos hivatalos 'ki-
mutatása szerint pedig a szerb
előző évi felhajtása 1895-
ben 26 trt volt előm. és ma-
gyar, a mi azt eredményezte, hogy
magyar vágókorok elősúlyban
átlagára 27/100 trt lett csak ki.

E számok nem szorulnak
bővebb indoklásra s mindenki
meggyőződhet arról, hogy a
mely a szerb marha behozatala
országunk okoz.

Sürgös szükség parancsolja, hogy kormányunk ez irányban intézkedjék s bármi módon csökkentse a behozatalt, ha az egészből be nem szüntetheti. Sokféle mód kínálkozik erre, csak akarnak megvalósítani. A legkétségteljes megoldásra vár s ezt úgy a termelők mint a fogyasztók sürgetik. A tartóhatatlan állapotokat mint kimutatott előidézik a közvetítő kereskedelem s a szermarha behozatálból származó aránytalan verseny; a helyzeten segíteni lehet és kell is, hogy mi a lehető legnagyobb mértékben megakadályozzuk a behozatalt. Az intézkörök, melyek a kormány és fővárosnak kötelessége mielőbb intézkedni ez ügyben.

Jeszenszky Pál.

NÖVÉNYTERMELÉS

Rovatvezető: Kerpely Kálmán.

Növénytermelési kísérletek.

Ő a társaság és albarnoms időjárás sokszor úgy a ózati tozok és buza, valamint tavaszizsaka árpa és zab koléssé, valamint lótlenné tessék, hogy a gada nem tudja, mit kezdjen vele. Helyenkint meglehetősen szép, más helyeken meg ritkás és leszántani mégis sajnáljuk. Az efféle kelési hiányok vezettek azon gondolatra, hogy a ritkásan kelt vetésre kísérletketpenn, keresztebe sorvetéppel borsót vessék. Még pedig az ősziekre ősziborsót, a tavaszizsaka pedig rendes sárga borsót, mely elátlással meglehe-

Úsen pótoltam a hiányt, mint azt az alábbi kimutatott cseplési eredmény bizonyítja. Egy 6 kat. holdas tavaszüzvi parcellára két résztbe elvetettem 125 kg. sárga borsót, melynek termése lett 2818 kg. borsó és 2516 kg. tavaszüzi. A rikabás rozra vetett ősziborsó termése nem sikerült, mert tavasszal a rozs búján fejlődött és a borsó nagyon lemaradt úgy, hogy holdankint csak 115 kg. borsó termést kaptam.

A szalmás gabona közül a borsót a cseplőgép szortírelőindén nagyon szépen ki-

széleskörű vélemények nagyban kiválasztotta úgy, hogy a rozs és buza közé csak egy-egy törött szem került, a mit a triőr ugyan kiválaszt, de én így örlöttem belőle és nagyon jó kenyeret adott. A család, munkások kenyerének triőrzetlenül is nagyon jól lehet értékesíteni.

231. ábra. Csalamádé borsó-keverék.

A tavasi buzgára vetett borsó artáskor (mikor a buzga búzárt) még nem volt teljesen beérve, nagyon sok volt közte a zöld hüvely. De nem vártamhat meg teljes beérést, hanem így leartva és keresztbe rakva szépen utánért. Tagadhatatlan, hogy az utánért szemek kissé aprók és zöldesek, de a borsó ízétől mégis azonnal megértem, állítsa szerint, az ilyen borsó sokkal jobban megfő mind a teljesen érett szemű. Későbbem erő gabonára, zabra vetre azt hiszem teljesen beérnek és ott sokkal kevesebb törést szőm is kerülne, mivel a zab könnyebben cséplődik, mint a buzga és így a cséplőgéppel hamarabb megérkezik a borsócsészéig, nem kerüljenek ki a rébbi.

Ez évben kísérletet tettem a csalamádénak, vagyis a takarmány tengerinek borsó keverékével, de mivel korán lett elvetve a

tengeri ritkán kelt a hideg földre és így igen sok lett a borsó; több sokkal mind a tengeri, miért is az állatok nem a legszívesebben ették. De $\frac{1}{4}$ rész keverékben, azt hiszem, jól ennék az édes tengerivel vegyesen.

Talajom jó erőben álló barnás agyag-
talaj. *Csontos Miklós.*

Csontos Miklós.

Csontos Miklós ur czikkének befejező részében a *csalmádé* borsó-keverék vetéséről is tesz említést. Erre vonatkozólag megjegyzem, hogy a keverékvetés ezen módját több gazdaságban igen jó eredménnyel alkalmazták s részéről is igen jónak tartom. Jónak tartom pedig a következő okoknál fogva

Nálunk a csalámadét (súru vetésű ten-
gerit) általában több részletben 3-4 heti
időközökben vetik. Ismeretes
dolog, hogy a korán és későn
vetett csalámadé igen gyakran
rosszul sikerül. A korán vetett
azért, mert ez időben – mint
például a jelen évben is –
gyakran hideg idők járnak,
mely a tengerit fejlődésében
visszaveti; a késői vetésű pedig
azon oknál fogva, mert eső
hiányában nehezen kél, vagy
pedig időnek előtte elszül.

Ha a korai vetésű családmádét borsóval keverten vetjük, akkor oly esetekben, midőn a lengori a kedvezőtlen időjárás folytán kipusztul vagy sínylik, a borsó fogja a hiányt pótolni, mint például a kerti éven meggyőződhetem. Az intézet gazdaságában, de általában mindenütt hallatszott a panasz, hogy a hideg esős tavasz, a korai családmadékat tönkretette; a vetés nemhogy gyarapodott volna, hanem napról-napra fogyott. Így járt az én családmám is, csak hogy a későbbje vetett borsó — mely a tavaszi hideget nem sínyli — elfoglalja helyét és az állatok által szívesen fogyasztott takarmányt adott.

A csalámadé borsókeverék *kanadai tengerből* — mely fejlődésben legmeggyőzőzik a pignóttalval — és *vízjárta borsó* — mely gyorsan fejlőd, *magasra* nőv s *duslelvé* borsófélségből állt. A $\frac{2}{3}$ tengeri a $\frac{1}{3}$ borsóból álló keverék, a kísérletet képező $\frac{1}{2}$ kat. holdnyi frissen trágyázott parcellában, 70 cm-es vetéssűrűséggel, április 14-én, 12 cm. sávotávolságra. A borsó április 27-én, a tengeri április 30-án kelt ki s így igenis indokoltnak látom azon vetési módot, mely szerint a borsót csak a tengeri kiköcsmökbe

A tengeri, mint említettem volt a kedvezőtlen hideg, esős, tavaszi időben rosszul fejlődött, fokozatosan sárgult s ritkult, minok rárányában a borsó terjeszkedve, a helyet végül teljesen betöltötte, mint arról Ferenczy tanár fényképfelvétele után készült 291. sz. ábrából meggyőződhetünk; a 70–80 cm. magasságig elért ritkás tengeri között, a borsó 110–120 cm. magasságig ért el. Megjegyzem, hogy itt a tengeri elnyomatásáról nem lehetett szó, mert az intézet gazdaságában tisztán vetett korai csalámladé fejlődésében, a kedvezőtlen időben szintén elmaradt.

A csalamádé borsókeveréket június 25-én kaszálva, $\frac{1}{2}$ kat. holdon 42 q. zöld takarmányt adott, mely megszeccskázva került

HÖZTELEK

takarmányozás alá. A tehének minden idegenkedés nélkül fogyasztották dacára annak, hogy a kaszálással kissé megkötött, mert a borsó hüvelyei már ki voltak fejlődve. Ebben találok a családmélt borsókeverék második előnyét, hogy itt mindaddig, míg a hüvelyek zöld színek, tulajdonképeni elvételüsről nem lehet szó.

A kési vetési eszméiménál (június 13-én vetve) a borsó kőbetevével már nem értem el eredményt. A borsó kaptam ugyan — mert vetés után esőt kapott — de a bekövetkezett szárazságban csakhamar ki-pusztult. Itt a kapás családmélt többre megyünk, melynek előnyéről az idén ismétlően szerezhettük meggyőződést. A június 12-én elvetett pignolneto tengeri 13 cm-es vetésnél, kat. holdankint 140 kg vetőmaggal 78 q; a 37 cm-es vetés pedig 60 kg vetőmaggal 104 q zoldtakarmányt adott, meg-jegezve, hogy a sűrű vetési családmélt a végleges elcsúfolód, csakugyan az utolsó órában érkezett eső mentette meg.

Kerpely Kálmán.

EZREDÉVES KIÁLLÍTÁS.

Ezredéves orsz. kiállítás díszok-levelei és aranyérmei.

A kiállítás berendezése előtt tette közhírré a kiállítás igazgatója a legnagyobb kitüntetéssel: díszoklevéllel és az állami aranyéremmel kitüntetett kiállított névjegyzékét.

E jegyzékből a mezőgazdasági kiállítás kitüntetettjeit a következőkben közöljük:

I. Díszoklevelek.

A kereskedelemügyi miniszter, mint az ezredéves kiállítás országos bizottságának elnöke által jóváhagyott zsűri-szabályzat értelmében, a díszoklevél, mint legmagasabb kitüntetés a jelenkori csoportok ama legkiválóbb kiállítóinak ítélendő meg, akik a tudomány, művészet, ipar, irodalom, nevelés, a közművelődés és az anyagi jólét emelése, a hazai ipar és földművelés fejlesztése körül országos érdemeket szereztek.

A díszoklevelek száma a százat meg nem haladhatja; azok adatlése a csoport-zsűriek javaslataira a zsűri-tanácsok illet meg. A zsűri-tanács a kereskedelemügyi miniszter önközelet által tartott ülésen a díszokleveleket a következő mezőgazdasági kiállítóknak ítélte oda:

1. Magyar kiállító: Agnelli József plébános, Csik Nyitraemegye, gróf Apponyi Sándor Lengyel, gróf Chotek Resző futaki uradalma, gróf Csekonics Endre nagybirtokos Zsótó megye, Erdélyi Bortemelő Kereskedők Szövetkezte Weingau, gróf Esterházy Miklós József, János Géza gyáli szőlőtelepe, gróf Károlyi Alajos örökösei és gróf Károlyi István nagybirtokos Budapest, Kegyes tanítóról Dörögse, Királyi Magyar Természettudományi Társulat Budapest, Nemesséki Kiss Miklós Végteles, Magyar Ezüstkörnyezet grüfeméyes kiállítás, Országos Erdészeti Egyesület Budapest, Országos Magyar Gazdasági Egyesület Budapest, gróf Schönborn-Buchheim, munkács-szentmiklósi uradalma, gróf Szapáry Gyula választós belső titkos tanácsos, nagybirtokos Budapest, Somogy megyei Gazdasági Egyesület, gróf Teleki Arvéd nagybirtokos Drásó, Temes megyei Gazdasági Egyesület Temesvár, Torontál megyei Gazdasági Egyesület, Tüköry Alajos és társai Vrbanya.

2. Horvát-Szlavon kiállító: Brdi vágyon-közösség, Cseh Ervin főispán, bortemelő

Vuková, Gutmann H. J. faipartuladónos Eszék-Belice, Horvát-Szlavon Erdész-Egyesület Zágárb, Horvát-Szlavon Mezőgazdasági Egyesület Zágárb, Matia hrvatska Zágárb, Pfeiffer Károly Lipót Eszék, Szalonszörz Mezőgazdasági Egyesület Eszék, Zupanjei taningyár.

3. Bosznia-Herzegovina kiállító: Bosznia-herzegovina országos kormány mezőgazdasági osztálya Szerajevo, Bosznia-herzegovina földhagy-eggyodrászói igazgatóság Szerajevo, Bosznia-herzegovina kincstári erdészeti hivatal Szerajevo.

II. Állami aranyérmek.

A kereskedelemügyi miniszter a zsűri-tanács javaslata alapján az 1896. évi ezredéves országos kiállításban résztvevő következő kiállítóknak adományozta a száz darabban meghatározott állami aranyérmet:

Biedermann Ottó lovag nagybirtokos Mozsó, Erdélyi Pinco-Egyesület Kolozsvár, gróf Esterházy Miklós Mórész Csákvár, gróf Festetics Taszilo Keszthely, Veszabályozási társulatok kiállítás, gróf Károcsyoni Jenő nagybirtokos Bálnak, Kühne Ede gazdasági igazgató Budapest, gróf Nádasdy Ferenc Budapest, Országos Magyar Méhészeti Egyesület Budapest, Paulis-Baracskai Szőlőművelők Szövetkezte, Pozsonyi Szőlőművelők Egyesülete, Rovara Frigyes jószágigazgató Pozsony, Szőlőszőlési Egyesület mint Szövetkezet Bazin, Vercsei Gazdasági Egyesület mint borászati szövetkezet Vercse.

Műtrágyaipar.

Míg a műtrágyákat a talaj termőerejének visszapótlására a gazdasági előrelátadott külföldi államokban már a 70-es években általánosan használtak, addig nálunk azokat még legfeljebb csak kísérletekpen alkalmazták.

Látva azonban, hogy a műtrágyázás nálunk is igen jó eredményt vezet, a 80-as évektől kezdve a műtrágyák alkalmazása napról-napra emelkedett, s az utolsó években már általánossá vált.

Kezdetben a műtrágyázásügyelet, kénytelenek voltak a külföldről beszerezni, melynek nálunk ez időben műtrágyagyárak még nem voltak. Csakhamar azonban, a mint a műtrágyakereslet nagyobb és nagyobb mérvet öltött, akadnak vállalkozó szellemű egyének, a kik a műtrágyakészítésnek az ország határain belül való gyártásának köz- és mezőgazdasági fontosságát felismerve, lököjüket műtrágyagyárak felépítésére fordították, a melyekben ma már annyi műtrágyát állítanak elő, hogy egyes műtrágyafélékben pl. csontliszt- és spódiüm-szuperfoszfát-behozatala nem szorulunk, sőt ellenkezőleg ezekből ki is viszunk. A műtrágyák közül csak azokat importáltsák szorítottak, a melyek nálunk előnem fordulnak, mint pl. a kálisók és chilisátsókat, vagy a melyek csak kisebb mennyiségben gyártatnak mint a Thomas salak.

Műtrágyát legnagyobb mennyiségben a „Hungária” műtrágya, kénas és végilyipar részvénrtársaság budapesti és szolnai gyárai állítják elő. A gyár éves előfordalma 2 millió forint. A „Hungária” gyár a végilyipar ipar pavillonjában állította ki a gyár egyes részleteit modellek és tervekben; kiállított továbbá különböző műtrágyázási kísérletekről fényképi felvételeket, különböző nyersanyagokat és műtrágyákat.

Ugyancsak a végilyipar ipar csarnokában állított meg a különböző kiállítókat a gyárt: Az első pesti spódiüm, envy, műtrágya és vogyi termények gyára különféle, különösen csontokból készült foszforzaványgyárak állított ki. A magyar tőzeg és mű-

trágyagyár részvénrtársaság budapesti gyára fekálszuperfoszfát és feltári fekáltrágyákat mutat be.

Seybel testvérek Bazinból csontliszt, csonthamu, csontszén és foszfori szuperfoszfát állítottak ki. A tőszegi műtrágyagyár részvénrtársaság kiállításában különböző műtrágyaminták láthatók.

A külön pavillonban látjuk a Kramer J. tulajdonát képező egyesit műtrágya és gipszgyár nyersanyagait és kész termékeit.

Sátori Miksa és Mór ugyancsak külön pavillonban mutatják be különböző meszők, meszőliszt, karlín és cement stb. gyártmányaik mellett meszőlegeti gyárukban készített műtrágyákat.

A budapesti kőolaj finomítógyár részvénrtársaság külön pavillonjában látható a csontokat benzinnel krónikkészít mintáját, továbbá csontokat a feldolgozás különböző stádiumaiban és végül kész műtrágyákat.

A mezőgazdasági csarnokban láthatók az első budapesti-soroksári műtrágyagyár (Mogyoróssy és Stein) által kiállított műtrágyák, ezek között a gyár specialitását képező szárított sertés trágya.

Ugyancsak a mezőgazdasági csarnokban mutatják be Singer és Zweig temesvári műtrágyagyárakot a szeszgyári állat-trágyából készített koncentrárt és szárított marhatrágyát.

A műtrágyaiparral kapcsolatban felemlitem a mezőgazdasági csarnokban látható, Seltenhofér Frigyes és fia soproni gyára által készített pecczórdó tisztító-gépet és ürtekezőket kocsi, amelyek az emberi ürteket légszivattyú segítségével a ki-pecczórdódból és a kocsiában szállítják el a kompozitrozás helyére. Ezen eljárás segítségével a kiemelés és szállítás bármikor eszközölhető, minthogy az ürtelek szága nem érozhető.

A mezőgazdasági csarnokban láthatók a Baranyay J. uránútánít kőzetlejt is; ezen kőzetlejt „Üzsekeres” áramköztől és pedig egy fedél felemelkedése, valamint annak lenyomása alkalmazva — szorjak az ürtekre, s azt szagtalanítják és dezinficiálják.

a.

GAZDASÁGI ÁLLATTAN.

Rovatvezető: Dr. Horváth Géza.

A patkányok irtása.*

(&) Az elszaporodott patkányok választós csapású válnaknak egyes helyeken kiirtásuk nagyon nehéz. Kivált az őregekben igen óvatossá s ravaszul kikerül a csapdák; ha pedig valamelyeknek lába minden óvatosságra dacára is a csapdába reked, annyira elszántsán küzd szabadságának visszaszerzéséért, hogy még fogva tartott lábat is elharapja s csönkula keresi a lágást. A mérgezett anyagokhoz sem nyulnak, ha azoknak csak némileg szokatlan szaguk van s egyenesen kerülik a gyanús tápanyagokat ha éreszevük, hogy valamelyik társuk elhullott.

Nem esoda tehát, ha a patkányok ellen már régóta eredménytelenül folyik az elszaporodott küzdelem a legváltozatosabb eszközökkel, kezdve a babonától, folytatva a fogóeszközökkel s ma már a mérgezőanyagok egész sorozatával.

Régebben akadtak olyan furfangos patkányirtók, a kik állítólag olyan híven tudták utánozni a patkányhangokat, hogy azokat teliszűrő szivarrém fityűkkel okmánythatták vagy csalogató szóval elhívogatták

* Egyuttal felelet a tárgyra vonatkozó kérdésekre. Szék.

oduikból. Így pl.: Bechstein, Grimm testvérek, Loehr stb. német meserők munkáiban olvashatjuk, hogy a hammeli patkánytörő (Der Rattenfänger von Hammeln) — a ki Hammeln város elöljáróságával a patkányirtásra vonatkozólag szerződést kötött — végig sipólt az utcákat a patkányok nem csak az utcákon, hanem még a vízbe is követtek, de míg ő a víz felszínén uszott, a patkányokat a víz elorszolta.

Némely helyen azt tartják, hogy nagy zajjal pl.: kereplésnek és lármával távol lehet őket tartani.

Az elriasztás e képtelen módja mellett megpróbálták azt is, hogy egy elfogott patkányt a nyakukba a nyakukba események által a vízbe elutasították, mert úgy vélekedtek, hogy a folytonos csengés a többi patkányt elriasztja és nyugtalanabb helyre való költözésre bírja.

Megpróbálták azt is, hogy bojemörtört csak néhány patkányt nyakig halaszalják, hogy hiába felesemestek a szájukkal és aztán elbátorták, mert azt hitték, hogy kollektív bűnt terjesztőnek veszik a többiek eljelenkedése.

A patkányvilágnak cserébe és üveg-törmelékekkel való betömése is általánosnak ismert előjárás.

A régi magyar megfigyelések szerint a patkányokat saját fajának irtására is lehet időmítani. E végtelen egy patkányt kalitkába zárnak s koplatjukat úgy ideig és aztán eleven patkányt és egeret adnak neki. Ezeket éhségreben dühösen megtámadja és fel-felja a miután a koplatot és etetést néhányszor megismételtük, a patkány ezt az életrendet annyira megszokta, hogy a mit fogdognak kinyitja azt és a szabadban is folytatja megfigyeléseit s ígyfolyam világos ragadozó hasznos állatává változik.

Az említett irtásmódok ugyan problematikus értékeik s ezeknél sokkal jobb a fogókészítések alkalmazása, ha azok észszerűen vannak szerkesztve.

Egyesről s egyszersmind állandó fogókészítések nyernék, ha egy horodt ásnak a földbe, melynek felső fenekét kivesszük, a földbe forduló nyílása fölött aztán egy deszkalapot helyezünk el olyképpen, hogy az a horod nyílásában hosszantengelye körül tehát fel és lebillenhesen, mint a hinta. Ha már most ennek a deszkalapnak hosszoldala közepén dróttal esáskélt erősítünk meg, másik oldalán pedig súlyt alkalmazunk, mely a csáskélt súlyával fenekelt, akkor ha a patkány a csáskélt szaga után az ingó deszkára lép s az élt után kap, a deszka megbillen s a patkány a horodba hull, a deszka pedig az ellenkező oldalon levő súly segítségével ismét nyugalmi helyzetbe jut. A horodba vizet is öntünk s arra aztán egy kevés szeszkélt hintünk, hogy a patkányoknak az uszás meglehetetlensége és megfulladásuk siettesse.

Egy másik fogókészülék, melyet Lenz ajánl, úgy készül, hogy a patkányfészek közelében egy □ méter területű és 1 1/2 méter mély gödört ásnak, melynek fenekére aztán az új nagyságúkat megfelelő kőlapot (pl. Kőhamlú) helyezünk. A gödör falán is hasonló kötbőlakkal burkoljuk be olyképpen, hogy a kötbőlák a gödör belseje felé fordnak állanak, s így a gödör nyílásának átmérője csak 1/2 méter legyen, hogy a behullott patkányok a ferde falakon ki ne mászhasanak. A gödör fenekét szintén olaszott szírral s vízzel hígított mézzel olaszott. Beillesztünk továbbá a gödörbe egy csuprot, melybe egy kevés mézet, kutyafőrt, borsot, csabot, szalonannát és más nyálakíságot helyezünk, s a behitűtött a gödör fenekét kevés szeszkával s végül a gödör nyílását rácsokkal látjuk el, hogy abba apró ősség bele ne hullhasan. A patkányok ezen esáskélt csakhamar felkeresik, de az üregből többé ki

nem menekülhetnek s így aztán a későbbi beálló éhségől gyötörve egymást falják fel.

Az apróbb fogó készülékektől esádkéltől kevés eredményt várhatunk, mert mint fentebb említettünk a patkány irtására csakhamar kieszeli, hogy azokat kellenni kell.

A mérges anyagok közül első sorban ajánlják az Antinonin-t. Ehhez a veresessárga krémzserű anyaghoz 10 rész zserű és egy kevés szirupot keverünk. Ezt a keveréket aztán egy kenyérkarajra rákenik s a kenyert darabokra aprítva a patkányoktól elrejtett helyen elhintik. Antinonin kapható Farbenfabriken normala, Friedrich Bayer & Comp., erdzöld Elberfeldben, kilója 3 márká.

Többféleekppen s igen jó sikerrel használják a foszfort is. Minthogy azonban a foszfor érs szaga van, ezt némileg enyhíteni kell kevés ánzis olajjal, melyet a szerkesztése alkalomával belevetgünk.

A foszfort rendszerint úgy használjuk, hogy a földbe hideg vízben feloldjuk s aztán vízben, de jobb, ha ténben főtt kukoricazsírba főzött sűrű pépét össevegyünk. Az így elkészített pépből aztán vagy apró pillákat készítenk s azokat a patkányvilágba dugjuk, vagy pedig a pépet mintegy 1 1/2 láb hosszú ládába apró adagokban eszt öszük.

A mérzés megkezdése előtt azonban ténben legalább 2-4 napig tiszta kukoricazsípéppel esáskélt etetést rendezni, hogy ezeknek a nagyon óvatos állatoknak félénksége és gyanakujuk eloszlassuk és bizalmasabbak tegyünk, azaz már mintegy előre hozzácsússzanak ahhoz a eledelhez, a melyvel irtani akarjuk őket.

Kherndl Imre Zala-Récsen igen érdekes megfigyeléseket tett egy-egy fősorral való mérzés alkalmával. Kherndl ugyanazt a 1 1/2 láb hosszú faladát használt, etetőnek, melyeknek csak feneké volt deszkából, oldalai ellenben csak lécekből voltak összerakva. Ezeket aztán minden második nap megöltötte tejben főtt kukoricakészárával melybe 1/4 kg. pórttyút is bele kevert.

Első napon csak részben fogyaszt el az eledelt, mert a patkányok félelmeből és óvatosságából tartózkodnak voltak. Másnap azonban kitiszították a ládát. Harmad nap újból kaptak ennielvtől s ekkor ezt már mind elfogyasztották. Ötödik napon pedig már dulakodás közben fogyasztották el az eledelt még az napon. Hatodik napon ismét kaptak ennielvtől, de most már azt is lehetett tapasztalni hogy a koszosak száma megszaporodott. A hetedik napon azonban már foszforral kevert eledelt kaptak 20 liternyi étkere két kanálra való foszforral keverve.

Ezen etetést követő 3-4 nap múlva alig lehetett néhány patkányt látni s azok is össevegyorogva betegnek állokáltak. A bűnterületet egy csoportban állított hullák, melyek közül 10-12 ós volt, már Kherndl annak tulajdonit, hogy patkányok a gyomorgörsz okozta fájdamukban egymást marják össze.

A Hyburin hatását is dicserik, mely Budapestben, Váci-körút 31. sz. Raaber Adolf vegyszerteti czikkék készítőjénél kapható használati utasítással együtt. Agya kilogrammból 4 frt. Budapestben mindenütt házakban, a hol patkányok voltak, használt.

A Seulein-t is hatásosnak mondják; gyorsan hat és más állatokra nézve nem ártalmas. Kapható Wassmuth & Co. gyárosoknál Ottense b. Hamburg. Egy doboznak arra használati utasítással együtt 22 márká, mely állandólag egy nagyból major összes patkányoktól a pusztítását végigmenet.

Mindenekben a szeroken kívül nem szabad még megfélemezni a patkányok természetes ellenségeiről sem. Ezek között különösen kíválnak a patkányfogó be (ratlér) és a rókaokóp (foxterrier), melyek ha jól vannak időmítva s ér állapotban megtartat-

nak, a patkányoknak östönyszerűleg végeznek, minélforra ajánljuk, hogy ezeket a kutyafajokat a gazdaközönség saját érdekében meghonosítsa és nevelje s akkor nem lesz okuk a patkányok elszaporodásáról panaszokdniek.

Az időmításra vonatkozó részletes utasítás a *Közlelek* 1895. évi I. kötet 684. lapján foglaltatik. Vályi Imre.

ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY.

Rovarszerző: Dr. Hutyra Ferenc.

Védekezés a sertésvész ellen.

A *Közlelek* f. évi október hó 21-iki számában e címmel jelent meg dr. Preisz Hugóól egy közlemény, melyben enigm mint a sertésvész ellen legjobb akarat mellett sem hasznos versávóval kísérletezőt említ fel.

En a gazdaközönség érdekét óhajtva mint szolgálai akart, midőn iparkodtam a már annyira elharapódzott baj ellen a sertéselő-mányt megvédeni.

Véleményem szerint ez ha nem is egészen, de részben sikerült, a megnyilvánul általam előidított versávóval becsított körülbelül 15 ezer darab különböző koru sertés; az eredményt én kielégítőnek sőt sok helyen mit több elismerő nyilatkozat igazol, jónak mondhatom.

Dr. Preisz kísérletei is igazolják, hogy a sertésávóval védőoltásnak, a sertésvész ellen hatásos védekező, hiszi, hogy a kísérletezésre is irányban tovább folytatva, kedvező eredményt értem el.

Még ha ez idő szerint látható aranyi hasznát nem is mutathatnék fel az esetben is, mint első, ki a sertésvész ellen versávóval ojtott, s kinek kísérletei folytán az ojtás Mezőhegyesen eszközöltetett élt erkölcsi hasznát értem el. Fuchs Andor.

A gumőkörök gyakorisága a németországi vágóhidakon.

Szászországban az 1892. évi folyamán 13 város vágóhidján levagtott 60,854 db szarvasmarha közül 11,349 dbot — 18,65%-ot találtak gumőköröskor. A beteg állatok közül elköszottak: 463 db — a betegek 4,07%-a; az összes levagtottak 0,70%-a; a szabad-székbe utaltak 664 db — 5,53%, ill. 1,09%; a szabad forgalomba bocsátottak 10,222 db — 90,06% ill. 16,79%.

Ugyanazon 13 városban levagtott 276,351 sertés közül gumőköröskor 2,894 db — 1,37%; közülük elköszottak 604 dbot — 15,83%, szabad-székbe utaltak 584 dbot — 15,36%, szabad forgalomba bocsátottak 2624 dbot — 68,80%.

Kilenc városban leszurtt 144,817 borjú közül gumőköröskor 161 db — 0,11%; ill. városban levagtott 104,987 juh közül pedig 39 db — 0,03%. (Saehs. Ber. pro. 1892).

Rieck a lipcsei vágóhidon 1888—1891-ig konstátált gumőkör-estekről számol be egy nagyból közleményben, melynek adatai közül ismertetjük a következőket.

A négy év alatt levagtott 67,077 szarvasmarha közül gumőköröskor 13,688 darab — 20,4%. Az arányzám a kor szerint módosult, ugyanis a bikák közül 15,4%, az ökrök közül 19,5%, a tehének közül 26,0% az üzők közül 9,3% volt beteg. Az esetek 80,8%-ában kizárólag a tidők voltak betegek, többet csakban a bántalmak töltészerre terjedt ki. Általános generalizált gumőkör 430 esetben — 3,1%-talaltott: többnyire idült jelegű sokszoros gumós gőcs, csak kivételesen miliaris gumőkör volt jelen; az esetek felében a savós hárták is betegek voltak.

A gumókörök állatok husának megítélésére tekintetbe az ottani vágóhidban a következő elvek irányadók: Minden savassámarha, melyben a gumókör nem vált általánossá, a szabad forgalomba bocsátandó. Kivételek az általános szabály alól csak akkor van helye, ha a mell- vagy hasüregi savbőrtáráján kitérjett, friss gumókörök elváltozás látható. De ezekben az esetekben sem vonják el a húst egészen a közfogyasztástól, hanem azt eredetének megfelelő eljárással a szabadcsészében árusítják fel. A gumókörök szerveket minden esetben megsemmisítik. A beteg állat tüdőalkirási állapota nem jön tekintetbe, kivéve, hogy a nagyon lesoványodott állatoknál általában el szokták vonni a közfogyasztástól. Ha a gumókör általánossá vált, generalizált, akkor tekintet nélkül arra, vajon idült vagy pedig heveny jellegű-e a kórfolyamat, genyves vagy elmeszesedett góczok vannak-e jelen, a húst a közfogyasztástól egészen elvonják és a szervekkel együtt chemiai gyárnak adják át ipari célokra való feldolgozás végett.

Hogy egyébránt a husvizsgálat közben a szakértelmű mily szükséges és mennyire módosul e szerint a betegség konstánt eseteinek száma, azt jól mutatják a következő adatok: Dresdenben az 1888-ban a levágott marhák 28%-ában, a következő évben azok 32%-ában állapították meg a gumókört; a mint elegendő számú állatorvos alkalmazzák a vágóhidban, az arány egy év alatt 14-4%-ra szökkent fel. Lipcseben 1888-ban a levágott állatok 05%-a konstátálott betegnek; a mint az új vágóhidat megnyitották, az arány már az első évben megközelítette a 20-t. (Archiv. f. wiss. u. prakt. Tierheilkunde. XXX. k. 1. f.)

GAZDASÁGI GÉPÉSZET.

Az angol gazdasági egyesület kísérleti versenyei petroleum-motorokkal.

A petroleummotorok alkalmazásával járó előnyök mindegyikéből kisebbik részben valóban ismertessék; azon hazai gyárosaink száma is folyton naggyobodik, kik a motorok különös fontosságát és jelentőségét bizonyos munkanemek végzésénél felismerve előállításuk behatóban kezdenek foglalkozni a lyását és belátják, hogy mind tökéletesben és olcsóbban lesznek a motorok gyártatások, mint inkább az a bizonyos, hogy tehát alkalmazási körük is mindinkább távoluljon el. Maholnap elérkez az idő, melyben az előrehaladtabb iparu állam mintájára mi is rendezhetünk összehasonlító kísérleti versenyeket, ezért nem lesz talán érdektelen olvasóinknak egyes külföldi kísérletek lefolyását és az elért eredményeket megismertetni, ezúttal az angol gazdasági egyesület által rendezett petroleumversenyről.

A verseny először a Plymouth Meeting-ben május 18-án a következő díjakat állapították meg, oly kisebb munkaképességű motorok jutalmazására, melyek 5 félézetű lóerőnél nagyobb munkát fejtenek ki és szeszkavágásra, fűrészelésre, őrésre, a tejgazdálkodásnál szerszámok és hasonló gazdasági munkák végzésére, mint alkalmasnak bizonyult erőknek általánosságban használatba vevőnek. El kellett ismerni, hogy ily díjazások a petroleummotorok által eredményezett különösen oly esetekben voltak a gépezetek alkalmazásaitól mint versenyképesek, mikor a végrehaltatott munkát természetesen sokkal gyorsabban és félbeszakítás nélkül végezték el. A verseny tárgyai középmotorokat két osztályba sorolták. Az első osztályba

a gép- és hőlép-gépeket, melyek tüzelőanyagot tehát kőszénat vagy kőszént használtak, a második osztályba pedig az oly motorokat sorolták, melyek tüzelőanyag gázokból álló anyagot nem szén szerepel. Melybe tehát nemcsak a petroleummotorok, de oly gépek is voltak sorolándók, melyek a hajtóerőt, a gázot önmaguk állították elő és működésük a gépezetekkel volt azonos.

A kezdet igazolón látszott a remény, melyet egy összehasonlító kísérlet rendezésére a bíráló bizottság, melynek elnöke a kísérlet megkezdésekor az egyedi álló gépezet egy verseny áll kivonták és csak két petroleummotor volt részt a versenyben.

Az erre vonatkozó jelentés a „The Journal of the royal agricultural society of England.” Third Series Vol. I. 1890. számfolyóiratban foglaltatik meg, melyből nyilvánvaló, hogy a kísérletet egy általánosan ismerték oly jelentős tökéletességekkel látottak meg, melyek fogva a motor jutalmazására érdemesnek találattak. 1890 óta az egyet minden kiállításán mindinkább előtérbe lépnek a petroleummotorok és beigazolások kellett tekinteni, hogy a motorok a kísérletezés stádiumát már tényleg meghaladták és a motorok a tárgyat inkább a közönség előtt noson növekvő keresletnek örvendtek. Növekedésben volt azon gyárosok száma, kik a legkülönbözőbb rendszerű motorokkal léptek a nyilvánosság elé. Elérkezett tehát az idő, melyben a mezőgazdák érdekében egy összehasonlító kísérleti verseny rendezése kívánatosnak látszott. Díjak kitűzését határozták el, melyek a Cambridge-meeting kísérleti versenyének eredményéhez képest voltak kiosztandók. Két osztálybeli díjakat állapítottak meg, egyet a gépezetek részére, melyek tejgazdálkodási munkák végzésére, szeszkavágásra, könnyű őrésre s egyéb hasonló célokra voltak alkalmazandók, és egyet oly szállítató motorok — petroleummotorok — részére, melyek fűrészelésre, cséplésre voltak használatba vevők.

A stabil motorok osztályába 17, a petroleumkomobilok osztályába 9 gépet jelentettek be, utóbbitól azonban néhány nappal a kísérlet megkezdése előtt négy jelentést visszavontak.

A verseny feltételei oly módon állapították meg, hogy a bírálat a legzavartalanabb eredmények megállapítására irányult, nemcsak az olajfogyasztás tekintetében, de a karbantartás, kezelés, könnyű járást illetően is. Ez körül megjegyezzük, hogy a gépeket előzőleg három napig járatták, mely idő közben a gépeken tisztítani vagy javítani nem volt szabad. Célzzerűsnek látszott, hogy az azon okból is megemlíteni, mert előző kísérletek alkalmával azt találták, hogy a petroleummotorok hosszabb járás után nagyon bepiszkolódnak. Örömmel lehetett konstátálni, hogy azon motorokon, melyek a három napi próbát kiállították a bepiszkolódás legesekélyebb jele sem volt tapasztalható, mely körülírny a tökéletes elégedést okozó spekrezés javulást bizonyítja.

Az olajfogyasztás összehasonlításának megkönnyítése céljából és egyazonos olajnak használatát határoztattak el valamennyi gépek hajtására. Tanácsosnak látszott továbbá ezen összehasonlítás gyorsabb keresztülvitele érdekében oly olajt használni, mely már megelőző nyilvánosságra jutott kísérletek alkalmával volt alkalmazásban.

A gépek mindegyike a fából épült csarnokban külön reteszen volt elhelyezve, úgy, hogy a kezelő senki által nem volt zavarható vagy befolyásolható, csupán csak a bírádo-bizottság tagjai által. A csarnok közepén a hosszontengely irányában a három hüvelyk vastag fémvezeték el volt fektetve, mely elcsúszott esztendőket vezettek az egyes reteszekhez, ezek mindegyi-

kében egy a hűtő vízfogyasztás mérésére szolgáló vízmérő volt felállítva.

A kiállításnak olajjal való ellátására, továbbá annak biztosítására, hogy mindig elegendő mennyiségű olaj álljon rendelkezésre a csarnokban két nagyobbat tartányt helyeztek el, melyből az egyes kiállítás által szükségelt olajmennyiség lett kimerve és lemérve. Az egyes motorok által fogyasztott kenő és lámpaolajat is lemérlegették.

Dacára annak, hogy a kísérleti verseny feltételeiben csak a nyert befizetés az elsőleg legkisebb olajfogyasztás, mégis e tekintetben is nagyon kielégítő haladás volt konstátálható a Plymouth Meetingen elért eredményekkel szemben.

Az első osztályba oly stabil motorokat sorolták, melyek munkabizása 4-8 lóerő volt. Az első díj 50 l., a második 25 l. volt. A második osztályba oly szállítató motorok vagyis a lokomobilok képeztek, 9-16 lóerő munkaképességgel. Az első díj 50 l., a második 25 l. volt.

A versenyfeltételek a következőkben állapították meg:

Valamennyi motornál a hajtóerőt szolgáltató anyagot és egyazonos olajt (Kussol) olajjal, használták. A mennyiben bírádo-bizottság kívánatosnak találta, a kiválasztott gépek egy a kiállító által választott könnyebb olajjal is vehetők alá folyótólalogs kísérletek.

A kiállított motor a gazdaságban előforduló különböző munkák végzésére alkalmaznak bizonyuljon. Ennek megítélésénél mérvadó szempontokul tekintendők a szerkezet egyszerűsége, szilárdság, tartósság, stabilitás, a bepiszkolódás foka.

A gépek a kiállító által kijelentett fékezett terhelés mellett, három napi járásnak vetettek alá — a napi munkaidő legalább 10 órában állapították meg — a hajtóerőt szolgáló olaj, nemkülönben a kenőolaj fogyasztott mennyiségét lemérték. Azon kiállításnak, mely a gépezeteket lecsatolt terhelésére, ki a juri rendelkezéseinek magát alávetni tartozik. Ezen három napi járás befejeztével a gép teljes terhelési próbának vetették alá, mely által indikátor, diagrammok vendők fel, a fékterhelés jegeztetik, a fogyasztott olaj mennyiségét lemérték. Ezután éven járatták és fékterhelés-nél próbándók ki a gép hasonló feltételek mellett.

A juri figyelembe különösen a következő szempontokra tartoztattak ki: I. Egyszerűség, működési mód tarjassék, az esetleg szükséges javításoknak könnyű keresztülvihetősége; 2. Gazdaságos működés, karbantartás, kezelés; 3. Olaj- és hűtő-víz-fogyasztás; 4. A munkafolyás szabályozása, a járás egyenletessége; 5. Hatásfok; 6. Költség. Ezen szempontokhoz a II. osztály gépeire nézve pótlólag még a következők csatlakoztak; 7. Szűl. 8. Könnyű szállítás és stabilitás; 9. Az olaj és hűtővíz szállítására szolgáló berendezés és kapacitása.

A verseny eredménye a következő volt: Az I. osztályban 1-6 díjat nyert Hornsby and Sons motor, II.-dik díjat Crossley Bros. motora. A II. osztályban 1-6 díjat nyert Hornsby and Sons lokomobil, a II.-dik díjat nem adták ki.

O. Z.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

323. kérdés. Egyaránt előnyös-e a takarmányvesztésszerű használat fiatal lovak, anyaszarvasmarhák és hizarmarhák?

Mind adagban legelőszűbb a csontlisztet, csikóknak, borjúknak, anyának és szőkeknak.

Szeder.

S. K.

324. kérdés. A tengerisrápánál melyik a legjobb elföldelési módja? az-e, ha a répára 2-3 cm. földet, erre szalmát is ismét vastagon földet hánynak, vagy pedig szalmával betakarjuk s ezután hánynak rá a földet.

Csány.

K. L.

Feleletek.

Tengerisráp szombolyázása. *Felelet a 319. számú kérdésre.* A még kinem száradt tengerisráp egész bátran szombolyázható. Ez által a különben sem legutolsó minőségű takarmány értékelés nyér, a mennyiben van még annyi tényezőre, hogy a fermentáció bizonyos fokon keresztül menve, barnás színt vesz föl, kellemes savanykás ízt, szagot kap, s így bár nem olyan jó, de mégis használható takarmányt nyérünk. Szekszáza használhatatlanul kevesebb ízűket hagy a fűszag befelé, mintha a ráp elvetési mód mellett takarmányoznánk azt föl.

Elvétési módja azonos a más takarmányfélekkel követel eljárásal. Földölg a lenyomatát, mert duzzadt léven behorodás, nehezebben lapul össze, több levegő marad közté és több romlik el. Ha szalma pakolásban rakjuk el, a kazal szélen mintegy 1/3 láb vastag karima megromlik, de ezen mennyiségnél több meggy veszendőbe akkor, ha kukokban tartjuk el.

Ha kérdést tevőnek van úres takarmányverme, használja föl azt a tengerisráp konzerváláshoz, mely eljárás talán még jobb is mint a szombolyázás, mert a tipítás tökéletesebben vértékeztet. Verme nem való elrakással is igen egyszerűen elvétező.

A görög két végén mezeletes lojárót rakunk szárból, azután az igák keresztül járnak a vermen, így módon a tipítást nagyon lenyomja a szárat. Ha a kéréket szabályosan sorba rakjuk, úgy kevesebb helyen több fér el, kevesebb úres tér marad a tömeg és a tüdő között, lesz az erjedés, kevesebb vesztéség. Ha már föld fölött mintegy öt magasságban lett föld rakva a szék, leföldeljük, a kupakulá gerincze hányva a legnagyobb tömeget. Köllő nyomatás mellett összelapul a takarmány, úgy hogy az egész tömeg beszorul a görödbe. Ezután már csak azt kell meggyógyoznunk, hogy földhánynak támadt repedések betömessenek, mi által megőljük a levegő behatolását.

Erjedéséhez hosszabb idő szükséges mint a valóságos zoldtakarmányhoz, de újév táján már kibontható a verem. A földhánynál mint mintegy 1 láb és a falak mellett szintén 1 láb vastag réteg a takarmány, a többi rész elő jó takarmányt ad. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy a kukokban elrakva mily nagy a mennyiségben vesztéség, a bevermeles vesztéség elenyésző csekélység. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy a téli nedvesseggé mennyire rontja a minőségét, a tavaszi száraz szelek mily durva keményen szárítják a száraz levegővel, amely az egyedek takarmány csak a tengeri körön, a bevermeles által előállott minőségben javulás bőségesen megérteti azt a fáradságot, a mivel a bevermeles jár.

Próbáljam meg kérdéstevő bevermele a tengerisráp, meggyőződésről róla, hogy ez által igen szímmetvő okotkarmányt nyert télele.

Takarmányrépa elföldelése. *Felelet a 324. számú kérdésre.* Ha a répá kupacozat először szalmával fedjük be s azután adjuk a földtakarót, a répá sokkal inkább van a romlásnak kitéve, mert a szalma a lecsapódó párából ártalmasodnak, átnyíródnak, megdusosodnak és ezután rothadnak indul a répát is elrontja. Ezen tapasztalati tényből kiindulva, újabb mindinkább elhagyják a szalmatakarót s a répát egy-

szerűen földdel takarják be és pedig eleinte vékonyan (hogy a répá párolgása véghez mehessen), később a hideg idő beálltával fokozatosan vastagabban 60-80 cm-ig.

Igen exponált helyeken, vagy a hol tapasztalatilag igen erős fagyok uralkodnak, legelőször a répát a vékony földtakaró szalmával terítik s azután vastagon beföldelik. Így módon kétféle célt érünk el: a vékony földtakaró a répá kipárolgását (lecsapódás nélkül) lehetővé teszi, a később alkalmazott szalmatakaró s vastagabb földburkot pedig a megfagyás lehetőségét zárja ki. A tavaszi melegebb idő beálltával először a külső föld takarót majd pedig a szalmát távolítjuk el s így a répá vastag megromlást is jobban ellenelölőzhatjuk.

Ky.

VEGYESEK.

Ma i szalmák tartalma: Oldal
Moghivő. — Moghivő. — 1896. október havában
belsőzet alapító kamatok és évjárák nyilvános
nyugdíjazása. — 1895
Hírdetés és hírlás. *Tesszusny Pál.* — 1895

Növénytermelés.
Növénytermelési kísérletok. *Csontos Miklós.* — 1897
Ezeredves kiállítás.
Ezeredves orsz. kiállítás díszlekelei és arany-
érmek. — 1898
Művészetek. — 1898

Gazdasági állattan.
A patkányok írtása. — 1899
Állategészségügy.
Védkezés a sertésvész ellen. *Fás Andor.* — 1899
A gúnörök kórjárása a németország vágo-
hidakon. — 1899

Gazdasági gépészet.
Az angol gazdasági egyesület kísérlet versenyi
petroleummotorokkal. — 1900
Levegőszékény. — 1900
Vegyesek. — 1900
Kereskedelem, áruháza. — 1903
Budapesti gabonafésze. — Szászúrló. — Mű-
tárgyak. — Élelmiszerek a budapesti bi-
lárságban. — Budapesti takarmányvásár. — Á-
lárak. — Budapesti szarumarávásár. —
Bécsi vágtamarávásár. — Bécsi sertésvásár.
— Bécsi szarumarávásár. — Bécsi juhvásár.
— Pécsi juhvásár. — 1904
Szerkesztői üzenetek. — 1904

Kinevezések. A földmívelésügyi miniszter dr.
Nyirédy Jenő gazdasági akadémián tudóssegéd,
gazdasági akadémián segédintéző neveit ki és szol-
gálatára továbbra is a magyar-órádi gazdasági aka-
démiahoz osztotta be. — *Körs Jenő* értekezés mi-
nisteri segédfogalmazás valóságos miniszteri segéd-
fogalmazóvá bár *Jezeky Károly* ideiglenes minis-
ter segéd fogalmazási miniszteri segéd fogalmazó-
ként foglalt miniszteri fogalmazó-gyakornakokat végle-
gese kiki az 1874. évi XXXI. törvénynek.
Dr. *Jász Oszkár* ügyvédjelölt ideiglenes minis-
ter fogalmazási miniszteri fogalmazó-gyakornakokat nevezte ki.
Hatalmazta *Lukács Miklós* papír- és könyv-
áruháza vezető *Lukács Iza* csekélyvöl tiszteletgép-
intézetét irányt leányát, Anikát.

Köpar területek befizetése. Egy ízben megemlékeztünk már a földmívelésügyi tör-
mány azon szándékáról, hogy a köpar és
futóhalm területek befizetésekor a
csemotékok fog az új területekkel rendelke-
zőknek kizárólag. A tervehetett erdősíté-
snek nagy közgazdasági kihatása van, ezért
szükségesnek tartjuk ismételtlen foglalkozni
a tárgyval, s közölni a földmívelésügyi
miniszternek a tárgyra vonatkozó felhíva-
sát, a új földterület befizetésekor a
terület, azon nagy kedvezményekre, melyeket
a kormány a csemotékok kiadásánál az erdősíté-
soknak biztosít. A rendelet hang-
súlyozza, hogy a folyamodványok f. évi
december hó végéig nyújthatók be az illető
kerület királyi erdőfelügyelőségénél. Mára a
rendelet a következő: Azok az erdőbirtoko-
sok, kik az 1874. évi XXXI. törvénynek
165. §-ában megjelölt köpar és futóhalm
területek beerdősítése miatt, a jóvó 1897.
évből az állam részéről csemotékban ingyen

részeshűlni kívánnak, felhivatnak, hogy ebből
50 krajczáros bérrelgel ellátott, folyamod-
ványokat, annak megjelölésével, hogy mely
közseg határában, hány kataszteri hold
nagyágú, mely talajneveken tartozó területet,
mely fajból való és hány éves csemotékok
számban beállított, a terület, hogy a csemoté-
ték mily ezim alatt mely vastag állomása
és a jövő tavaszon avagy az őszén külden-
dők-e, a folyamodó lakalehelyek pontos meg-
jelölése mellett, az illető kerületi királyi
erdőfelügyelőségénél, *legkésőbb folyó év decem-
ber hónap végéig*, annál is inkább adják be,
mivel később beérkező folyamodványok
egyáltalán nem vételők. A köpar terület
erdősítésére adandó csemoték termelési, kieme-
lési, csomagolási, s a vasúthoz való szállítási
költségeit az országos állam fedezi és csupán
a gyorsúti szerinti szállítási díjat, — melyre
nézve a hazai vasutak mérésekkel engedélyez-
ték — viseli az átvétel alkalmával a jelent-
kező erdőbirtokos. Figyelemre méltó egyr-
tal az erdőbirtokos, hogy amennyiben a
rendelkezésre álló csemotéknyiség meg-
engedi, a vágástérületek felújításához is
fognak adományozni csemoték, még pedig
azon kis- és középirtokosok részére, kik a
kisterjedelmű és csekélybő jövedelmű erdők
erőlk fenntartásához szükséges csemotékok
számba kerültek és költségeiken telmeln
nem képesek.

Állategészségügyi értesítés. A földmí-
velésügyi miniszterium a marhavész és egyéb
ragadós állategészségügyi állásokról ok. hó
28-án a következő kimutatást teszi közzé:
Magyarország: I. *Kelt marhavész:* Magyar-
országban 1896. évi évjárákban 1896.
Szalvatorország: 9999 erdület 10000 elvén
vézmentes. II. *Lépfene:* össz. 16 község-
ben 31 udv. — III. *Vesztség:* összesen 10
község, 10 udv. — IV. *Takonyok és bőrfé-
reg:* összesen 98 községben 122 udv. —
V. *Ragadós száj- és körömfaj:* összesen 1268
községben 14004 udv. VI. *Ragadós száj-
és körömfaj:* összesen 1268 községben 14004
udv. VII. *Vesztség:* összesen 5 községben 7 udv.
VIII. *Tenyészesség és az ivarszerben keltező
hőnyagos kiütés:* összesen 7 községben 110
udv. IX. *Rüh-kór:* összesen 41 kö-
zségben 146 udv. X. *Sertésbőröz:* ö-
sszesen 214 községben 1477 udv. — XI. *Birtól-
vész:* összesen 8 község 35 udv. — XII.
Sertésbőröz: összesen 1879 község, — udv.

Cs. és kir. huszonkötő. A felvidéki
gazdák 1893. évi június 27-én Budapesten
tartott nagygyűlése kimondta, hogy a szarvas-
marha forgalmának megkönnyítése s a
szarvasmarha értékesítésének javítása cél-
jából egy huszonkötőgyárnak a felvidéken
kelt, a földmívelésügyi miniszterium a nyak-
nyitármegyei gazdasági egyesület biztatva
meg ezen határozat végrehajtásával, több
 ízben megkereste a cs. és kir. közös had-
ügyminiszteriumot a miatt, hogy biztosítson
a felvidéki gazdák huszonkötőgyárnak egy
bizonyos nagyságú megrendelést arra az
estre, ha az kifogástalanul arra fog szar-
vasi. A földmívelésügyi miniszterium a nyak-
megyei gazdasági egyesületnek többszöri —
a földmívelésügyi m. kir. miniszterium által
is támogatott — feltérjesztésére mindig azt
felelte, hogy az egyesület kérelmét nem tel-
jesítheti, mert ausztriai konzervgyárakkal
már több évre szóló szerződés van.
Kiderült azon okokból, hogy a köz-
vagy vannak köve, hogy ezek mellett a fel-
vidéki gazdák konzervgyáránál is lehetne
rendelést tenni, miért is az egyesület ismét-
eltlen folyosolta az ügyet a hadügyminis-
terium. Legutóbbi megkeresésére azt a vá-
laszt adta a miniszterium, hogy maginál-
lalatokkal nem fognak többé szerződést
kötni, mert kintosi konzervgyárakat fo-
gnak létesíteni. A nyitármegyei gazdasági
egyesület igazgató-választásán október hó
30-án tartott ülésében tárgyalta a hadüg-

miniszter leiratát a következő határozattal hozta. Az igazság-válságban elhatározta, miszerint hivatkozva és és kir. közös hadügyminiszternek 1896. évi október hó 21-én kelt 968. számú leiratára, küldötté-grileg átnyújtandó felterjesztést intéz a föld-mévelésügyi és a honvédelmi miniszterek-hez s kéri fogja, miszerint a bevezetett ténylek megváltoztatásának érdekében, hogy az és és kir. közös hadügyminiszter által tervezett kincstári konzervgyárak létesítésénél a Magyar birodalomban elhelyezett közös hadsereg, valamint a m. kir. honvédség létszáma vételesek tekintetbe s Magyarországon olyan nagy és annyi gyár épüljön, a milyen és a mennyi Magyarországot nemcsak ezen mérték, hanem a közis mértékű létszámát is eddig mindig figyelembe kívánta vevő igazság és méltányosság szerint is megjelöli. Mitután pedig a felvidéken egy konzervgyár létesítése hadászati szempontból is szükséges, fölkeri a földmévelésügyi és a honvédelmi m. kir. miniszterumokat, miszerint minden befolyásukkal hassanak oda, hogy az huszongyárakat a földmévelésügyi és nagyrészele intenczióknak megfelelően, és ezaknagynyi felvidék központján, Nyitrán létesüljön. Elhatározta továbbá, hogy a közös hadügyminiszter leiratát a magyar miniszterekhez intézendő felterjesztésével együtt a magyar delegáció összes tagjainak megküldi. Felkeri végül az OMEGÉ-t, miszerint az ország közgazdasági s a földvidéki szarvasmarhatenyésztő gazdák érdekeit érintő ezen nagyfontosságú ügyet a legghatározottab pártfogalomban részesítse. Örméllé üdvözlőji a nyitraimegyei gazdák akcióját s reméljék, hogy annak meglesz a kívánt sikere. Olvasva a hadügyminiszter azon válaszára, hogy a kincstári konzervgyárak létesítését igazán nem fojtathatuk el csodálkozásunkat. A dolog mögött rejlik valami, feltevé, ha a hadügyminiszter válasza nem csupán ürügy a kibúvárs, mert nem képzelték, hogy államosítani akarnák a konzervgyárakat nagyon nyomos ok nélkül. Legközelebb fessük az a felterjesztés bevitelét, így felelvén addig rossz kezekben voltak, nem volt meg a kellő egészségügyi ellenőrzés, minek révén aztán megtörténhetett, hogy e gyárak drága pénzen silány anyagokat szállítottak. Tessék csak oly kezekre bízni a konzervgyárakat, melyek a legreményesebb módon biztosított nyújtanak minden tekintetben s helyezték azokat a legszigorúbb ellenőrzés alá, úgy egészségügyi, mint egyéb tekintetből, akkor szükségletlen lesz ezen intézmények államosítása gondolni. Ezt a garanzált pedig a felvidéki gazdák által létesítendő konzervgyár minden tekintetben biztosítani képes lesz.

Statistikai havi közlemények. Az országos statisztikai hivatalban, így felelvén a kiadványokat rendszeresen statisztikai havi közlemények név alatt. Ezekben mindazok az adatgyűjtéseknek főbb eredményeit, a melyeknek ismerete havonként is érdekli a közigazgatás egyes szerveit, a szaköröket, vagy a nagy közönséget, havonként fogják közrebeszíteni. E közlemények az áruszámaí eredményekről havi tartalmúak majd az időjárásról, a népességről, közegészségügyi viszonyokról, az állatvásárokról, piaci árakról, az ár- és értéktőlse fontosabb jegyzéseiről, a napszámbékekről a törvényességileg bejegyzett új czegekről, a tűzárakról, az állami pénzügyi eredményekről, az államvasutak állami eredményéről, így felelvén az egyéb és a bankjegyzéki állásáról és esetleg az országos fontos közérdeklő viszonyokról szóló kimutatásokat, a melyekre vonatkozólag a statisztikai adatoknak havonkénti összeállítására nehézség nélkül történhetik. E füzeteket a Kőrösi-féle fővárosi havi füzetek mintájára fogják szerkeszteni és kiadni.

Magyarország szeszterelése és szeszadó bevétele. A hivatalos adatok a f. évi

augusztus hóra, illetve 1895. évi szeptember hó 1-ől 1896. augusztus hó végéig terjedő időszakra a leszámlálás eredményét a következőben tüntetik fel: I. A fogyasztási adó alá tartozó szeszfőzökből termeltetett augusztus hóra 5,544.142 hektoliterfok tiszta alkohol, az egész fenti időszakra 94,037.104 hektoliterfok tiszta alkohol. II. A termelési adó alá eső szeszfőzökből a termelési adó befizetése mellett termeltetett augusztus hóra 326.921 hektoliterfok, az egész fenti időszakra 4,156.151 hektoliterfok tiszta alkohol. III. A birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országbölk, valamint Bosznia és Hercegovina területéről szeszfinomították és szabadrakárakba fogyasztási adóval terhelten behozottak 238.905 hektoliterfok augusztus hóra és 4,998.986 hektoliterfok az egész fenti időszakra. IV. A fogyasztási adó befizetése mellett szeszfőzökből, szeszfinomítottából és szabadrakárakból elszállítottak: augusztusra 7,012.112 hektoliterfok, az egész fenti időszakra 82,549.486 hektoliterfok tiszta alkohol. V. Fogyasztási adóval terhelten elszállítottak: I. A birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országbölk, valamint Bosznia és Hercegovina területén fekvő állalatok részére: 168,033 hektoliterfok augusztus hóra 1,214.070 hektoliterfok tiszta alkohol az egész fenti időszakra; 2. a vámonfalán át való kivitelre augusztus hóra 750.734 hektoliterfok, 4,943.000 hektoliterfok az egész fenti időszakra. 3. másnémet államok cselekőre: 517.144 hektoliterfok augusztus hóra, 6,630.206 hektoliterfok az egész fenti időszakra; VI. az adó befizetése mellett leszállított szeszzenyisések megfelelő fogyasztási adó összege: 2,452.278 frt 20 kr, augusztus hóra, 28,896.723 frt 90 kr, a fenti időszakra 2,452.278 frt 20 kr, augusztus hóra 1,454.652 frt 85 kr, az egész időszakra. Összes számban: 2,538.700 frt 55 kr augusztus hóra és 30,351.376 frt 75 kr az egész fenti időszakra.

Ötödik nemzetközi emlékülállítás Bécsben. Az idei bécsi nemzetközi emlékülállítását a f. év augusztus 1-én kezdte meg. Ezek között volt 13 angol felvétel, 44 félvér, 8 ügér és 42 hidegvérű mén. A felvérmének osztályában általában felint, hogy a belföldi felvérvényekkel sokkal kisebb számban volt képviselve mint a külföldi; míg ugyanis Ausztria-Magyarországon 9 dbbal volt képviselve, addig hannoveri és oldenburgi félvér mén 35 darab volt kiállítva s ez utóbbiak általában ugy minőség mint szépség tekintetben fölülmúltak előbbieneket. Nemes és kiválóan szép félvérmének állítottak ki belföldi tenyésztők közül Wimpfner Siegfried gróf Eresről és lovag Chwalibowski Sándor Csiszkőczről. A hidegvérű mén, melyek a kiállításon szép számban voltak képviselve, így felelvén az angol felvérvények, elsözlök meg: pinzauk, percheron és jutlandiakra. Ezek közül leginkább a pinzaukai tünnek ki kitűnő minőségűek, száma néve is ezek foglalták el az első helyet a kiállításon. Belga mén mintegy 12 db volt kiállítva, ezek azonban miután a belföldi hidegvérű ménekkel sokkal kevesebb számban, nagyobb mértékűen és edzettebbek, nem nagy keresletnek örvendtek. Ugyanez mondható a csekély számban kiállított jutlandi és percheron ménekről is.

Az orosz műmalomok, melyeknek motorjai összesen 150,000 lóerőt képviselnek, értéke mintegy 600,000 ton ton 1000 kr. gabonát érlnek. Az érleli termény bevitale Oroszországba dacára az 1894. évben élethe léptetett vámemeléssel emelkedett. A bevitel a következő volt: list 1586 ton, (1895-ben 1322 ton), korpá 19,454 ton, (1895-ben 8903 ton.) A buza-liszt-kivitel Oroszországból 2553 ton-nal, a korpakivitel 5830 ton-nal volt kisebb a múlt évi kivitelén, csak a tésteanemű kivitelé,

a mely az 1895-ik ében összesen 10,911 ton-t tett ki, emelkedett 3262 ton-nal. Az importált lisztből 677 ton, a korpából 2834 ton Ausztria-Magyarországból származik, míg 575 ton liszt és 4115 ton korpá Oroszországból importáltak. Nyers téstia kiállítottak: Észak-Amerikába 4403, Angolországba 1492 és Dél-Amerikába 2587 ton.

Franciaország idei termése. Franciaország idei termése a francia szaklapok szerint a következő:

	buza	késztercs	rozsa
bevetett terület hektárban	6.924.548	258.563	1.509.489
termés hektol.	118.905.098	4.338.009	24.111.060
termés máz	92.437.235	3.233.468	17.711.403

	árpa	zab
bevetett terület hektárban	859.489	3.918.301
termés hektol.	17.405.950	92.171.630
termés máz	11.211.630	48.364.450

E szerint az idei buzatermes körülbelül megegyezik a tavalyival; a rozsa a tavalyi megegyez viszonyítva mintegy fél millió hl-terrel kevesebb. A tavaszjelenben neményelt adtak mint a hogy állatosan neményelték, a mennyiben majdnem annyit lett a termés, mint tavaly volt. Nagyobb a termés árpaiban és pedig mintegy 400,000 q-val. ellenben zab körülbelül 1 millió q-val kevesebb termett, mint a múlt évben. Az idei termés mennyiségére nézve tehát a tavalyi aránytalan mondat, ellenben a gyakorlati események folytán minőségileg jóval gyengébb.

Keletindia buza és rizstermes. Mint már egy ízben közöltük, az idén Keletindianak igen silány buza- és rizstermesre van kitétele, sőt mint az angol lapok írják, a nagy és tartós levelesgökök folytán a buza- és rizstermes a rizstermes teljesen tökére ment, ugy-annyan, hogy az esetleg bekövetkező esők sem segíthetnének a bajon és ennek következtében éhínség fenyegeti a suttott vidékeket. Már a múlt évben is silány termés volt Keletindianak, mint azt az ottani kormány által közöltetett következő kimutatás mutatja:

	buzatermes	quarier	kivitel
1896	22,000,000	1,400,000	
1895	29,000,000	1,000,000	
1894	31,500,000	2,000,000	
1893	33,500,000	2,900,000	
1892	36,000,000	3,600,000	
1891	34,000,000	7,000,000	

Rendkívüli körülmények közt Keletindia 25–26 évi quartert fogyaszt a saját buzatermeséből, ha azonban az árk magassága a fogyasztási természetesen esőkön. Ha az árk nagyon alacsony, a benszülött készleteit félre teszik (elassák) s csak kedvezőbb árú belföldi becsejtéjű eladára. Az idén azonban indinai oly csekély a gabonakészlet, hogy a belföldi buza quarteneként 45 silling, a belföldi árba behozatal igen nagy mértékű fog öltöni.

Liszt-kivitelünk Kelet-Ázsiába. Kelet-Ázsiába mindegyik nem volt liszt-kivitelünk s csak Kelet-Indiába expertálunk évente csekély mennyiségű lisztet. A múlt évben Fiumén és Triestben át Indinába 10,794 q-t tett ki összes kivitelünk. Kínában és Japánban olytán az országoknak, órási azon liszt-szükségletük, melyet idegen országokból kénytelenek fedezni, minde ideig nem sikerült piacoztatni szeresznük. A liszt-bevitel Kínába tavaly mintegy 275,000 barrel-re rugott, a mely mennyiség legnagyobb részben Észak-Amerika szállította megbízható adatok szerint a múlt évben az amerikai Egyesült Államok csak Hongkongra 8,750,000

Bérszántás gőzekével.

A legjobb eredeti **Fowler-féle Compound gőzekkel** talajmire-
lése vállalkozik 527

WOLFF ERNŐ gőzszántási vállalkozó,
Budapest, Kelenföld, Fowler-telep.

Elsőrendű

vető-, nyeles- és fűrtös-makkot,

kövelv Száva-vidéki terményt szállít gondosan válogatott minőségben 85-90 százalékig jóállással a csirkepességet. 1917

Weiss Ferencz Sziszek, Horvátország.

Szabadalmazott a Bécsben és Páriban stb. az
aranyéremmel kitüntetett

EXCELSIOR SZÜRŐINK

utóérhetetlen munkaképesség, a leggyorsabb
kezelés és tisztaság tekintetében az összes eddigi
szűrőket felülmúlja, a melyeket a cs. és kir.
hadserg, Államvasutak és egészségügyi
hatóságok a legjobbnak ismerték el és
emlídvén nevezettek kizárólag csak ezt hasz-
nálják.

Teljesen piszkos vizet, zavaros bort stb. ha 90%
bacteriummal van is tele, néhány perc alatt
kiszűri tisztára állítva a kórtól ment, nevezet
szerint órántani 30-3000 liter szűrődékét ad.
Prospectusok és képek drégjyeket kívántra ingyen.

TRENKLER & Co.

WELS, Ob. Oester. 1891
csász. és kir. hadserg és vasuti szállítók.

Hirdetés.

Sándor József B.-Díszlegi szőlőbirtokos

elad saját szőlőterméséből

új bort,

100 hektoliter jutányon áron, elad még 60.000
darab gyökeres faszótványt külön fajokban és
gyökeres Ripári és sima vesszőket, ojlás és üt-
téses alá, továbbá nemese gyalvak, elad 10.000 db.
szőlőtörvénymű, fehér és vörös bort termő,
direkttermő amerikai fajokat többféleket, az
árakat levelbeli megtekintésre megmondja vagy
árjegyzéket küld. 1933

Répa-kiemelő villák.

Gustav Mödiger
gőzmozgást eszközök, gép-
és gépjárműk, áru- és
gépjárműk, áru- és gépjárműk.

Magyar kir. államvasutak.
121107/108. sz.

Hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak
szombathelyi üzemeltet-
ségének kezelése alá tar-
tozó Fehér és Tolna vár-
megyei és a vasutak
székesfehérvár-udony ma-
bolsi vonalára Szécskavágó,
Seregélyes és Zich (Jufu)
Állomásoktól 4. évi október
hó 1-én a nyilvános for-
galomnak átadott. Vala-
mennyi állomás az összes
forgalomra van berendezve.
Bpest, 1896. okt. hó 5.
Az igazg. d. ág.
(Utanny. nem díjazatik.)

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakult 1891. évben.

Elnök: TEL. LEH. Géza gróf.

Alkalmi: CSÁVÖSSY Béla.

Előzetes tagok:

ANDRÁSZ Géza gróf, BUDAPESTI SÁNDOR, BUDAPESTI ARISTID, KÖRNYATI BÉLA,
PECHY TAMÁS, PÉTERFÉNY ENDRE, HUBER GYULA, SZÉKELYI KÁLMÁN, SZILÁSSY
JÓZSEF, SZÓKAI SZABÓ, SZÉKELYI ISTVÁN gróf, TEL. LEH. SÁNDOR gróf.

Vezetőigazgató: SZÖNYI Zsigmond.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövet-
kezet a gazdasági állampolgárak számára hivat-
ásnak; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdasági állampolgár évek óta
várta; a károknak gyors és méltányos kifizetésével a felek teljes
megelégedését vívja ki magának, az

épület és átalány (pausal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjakkal tetemes megtakarítást tesz lehetővé; a szövet-
kezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kifizetési bérrel; minden
más illeték kifizetés.

A takarékmű és termények (szalmák) eladás

biztosítás szintén a legkedvezőbb feltételek mellett eszközölhető. A díjak itt
is a lehető legmértékesebbek.

■ Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték
magságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszáradnak, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlat
termelőket költöztetnek, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapest, (József-körút
8. sz.) és a vidéken létesített ügynökségek.

Szecska-vágók

járgány- és kézhajtásra,

Répa-vágók,

legjobb szabadalmazott

„RAPID” darálógépek

Wentzli-féle szabad.

gyorstakarmány-füllesztők

nagy készletben

Friedlaender József

gépgyára,

Budapest, VIII., kerepesi-ut 17. sz.

Az összes gazdasági gépek gyártása.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Mindennemű tornaszereket és legjobb minőségű gazdasági kötőtermékeket,

alján a

BLEIER és WEISZ,

kötőgyári cég Budapest.

Raktár és iroda: Károly-körút 9. szám, a gróf Hadik-Barkóczy féle házban.

Gyártólé: Hajtsár-ut 7307. sz.

Ajánlásra méltó tárgyak: torna-eszközök, Cecos fontószerkezetek,

lábórték, ruházati kö-
tőek,

halhálók,

készítések stb. továbbá gazdasági eszközök a m. István,
kötők, rudak, szabas-
zások, vízhatlan ponyvák,
lító és tűzi vedrek, kender-
tűtők, hevederek, kender-
kőcs stb. a legutóbbiak eredeti
gyári áron.

Videki megrendelések postán és kifizetés után
Képes árjegyzék kívántra bérmentve
küldik.

„Patria” irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomdája Budapest, (Közlelek).

A Zalathnai kénkvány ipar r. t.

Brassói kénsv- és mütrágyagyára

ajánl: mindennemű száraz és könnyen szárítható super-
foszfátot, répa-, szőlő- és áprágyagát Thomas-
salaklisztet, chilisalétromot, kénsvas ammo-
niákat és minden egyéb mütrágyát szavatolt
beltartalommal.

Fölvilágosításokkal és részletes árjegyzékkel szívesen
szolgá

a gyárvezetőség Brassón, valamint
a központi iroda

BUDAPEST. IV., Bécsi-utca 5. sz.